

Datum: 2025-03-12

Ärendenummer: SLK-2024-01113

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2024/02055

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Socialdepartementet - Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet

Göteborg Stad avstyrker samtliga förslag i utredningen. Redan idag finns möjligheter för kommuner att ställa krav på deltagande i kompetenshöjande verksamhet för mottagande av försörjningsstöd och Göteborgs Stad genomför redan idag kommunala arbetsmarknadsinsatser.

Vi delar förslaget intention, att det är positivt att bryta passivitet hos personer som erhåller försörjningsstöd. Vi ser positivt på att försörjningsstödstagare aktivt försöker ta sig till egen försörjning och det är viktigt att den enskilde ställer sig till arbetsmarknadens förfogande och gör aktiva insatser för att komma ut i arbete. Det är positivt för den enskilde som stärker sin egenmakt och förbättrar förutsättningarna för att leva ett gott liv, det bidrar till samhället och upprätthåller såväl allmänhetens betalningsvilja till- och legitimiteten i socialförsäkrings- och trygghetssystemen.

Vi ställer oss tveksamma till att förslaget kommer leda till att fler personer kommer i en stadigvarande egenförsörjning. Såsom förslaget är utformat finns risk för negativa konsekvenser för både enskilda och kommunerna.

För den enskilde bidrar förslaget, i sin utformning, till ytterligare skuldbeläggande av den enskilde som kan ha både långvariga och komplexa behov av stöd från socialtjänsten och andra samhällsaktörer. Socialtjänstens ekonomiska bistånd är samhällets yttersta skyddsnät och ett aktivitetskrav riskerar att utestänga personer som inte har förmåga att leva upp till kraven och därigenom försätta individer och familjer i en nödsituation. Särskilt negativa konsekvenser kan detta få för barn. Det Finanspolitiska rådet har konstaterat att individers drivkrafter att komma i egenförsörjning redan är starka och att fokus för att öka graden av egenförsörjning bör ligga på verksam arbetsmarknadspolitik.

Förslagets karaktär innebär en tydlig ansvarsförskjutning på det arbetsmarknadspolitiska området, från stat till kommuner och enskilda. Det medför att kommunerna får ett ökat ansvar för arbetslösa med stort behov av stöd. Regeringen har en central roll i att skapa fungerande vägar till jobb genom utbildning, arbetsmarknadsinsatser och en stark välfärd.

Problematiskt med begränsning till aktiviteter inom kommunal förvaltning

Göteborgs Stad bedömer att förslaget om att begränsa de arbetsplatsförlagda aktiviteterna till kommunal förvaltning är problematiskt ur flera aspekter. Det vore önskvärt om dessa aktiviteter kunde förläggas även hos kommunala bolag, men också på andra

arbetsplatser, exempelvis inom näringslivet eller hos idéburna organisationer och sociala företag som staden idag samverkar med. Göteborgs Stad efterfrågar också ett förtydligande av vad en arbetsplatsförlagd aktivitet innebär och på vilket sätt den skiljer sig från andra liknande aktiviteter såsom praktikplatser och daglig verksamhet.

Göteborgs Stads förvaltningar tar redan idag ett stort ansvar för att erbjuda platser för arbetsmarknadsanställningar, förberedande praktikplatser, arbetsplatsförlagd utbildning för elever inom olika utbildningsprogram, feriejobb för gymnasie- och grundskoleelever samt daglig verksamhet för individer med funktionsnedsättning. Alla placeringar kräver handledning för att säkerställa att deltagarna får rätt stöd. Om aktivitetskravet leder till fler arbetsuppgifter för befintlig personal, kan det påverka arbets kvaliteten i ordinarie verksamhet negativt samt orsaka undanträngningseffekter för andra typer av placeringar.

I utredningen föreslås aktiviteter inom till exempel lokalvård, kök och utomhusmiljöer. Arbetsuppgifter inom dessa områden utförs ofta av upphandlade leverantörer och kan i sådana fall inte bli aktuella. Även om en hel del av dessa uppdrag utförs av den kommunala verksamheten, innebär begränsningen till kommunal förvaltning svårigheter. Det finns en stor risk för undanträngningseffekt gentemot andra behov av placeringar, inte minst arbetsmarknadsanställningar för personer med funktionsnedsättning. Om en undanträngning leder till färre arbetsmarknadsanställningar inom staden, skulle det sannolikt resultera i ett högre antal personer i behov av försörjningsstöd. Uppgifterna får heller inte konkurrera med ordinarie anställdas arbetsuppgifter.

Att skapa en särskild verksamhet med arbetsuppgifter för att möta aktivitetskravet bedöms också innebära svårigheter. Sådan verksamhet måste vara samhällsnyttig och arbetsuppgifterna meningsfulla och arbetslika. Dessutom måste man beakta konkurrens gentemot näringslivet. Den typ av aktiveringsverksamhet som ofta blir resultatet kan leda till inlåsnings effekter, och den ställer stora krav på personal och lokaler.

Synpunkter på målgruppen för aktivitetskravet

Göteborgs Stad bedömer att det huvudsakliga förslaget om målgrupp i stort är lämpligt, men saknar resonemang om vissa grupper. Unga personer med aktivitetsersättning har bedömts ha nedsatt arbetsförmåga under minst ett år, men föreslås ändå omfattas av aktivitetskravet. Detsamma gäller heltidssjukskrivna som saknar sjukpenninggrundande inkomst och därför är hänvisade att söka försörjningsstöd, liksom individer som inte kvalificerar sig för sjukersättning trots att de bedömts sakna arbetsförmåga till någon del under lång tid framöver. Försörjningsstödstagare med skadligt bruk eller beroende eller med psykisk ohälsa, kan ha behov av arbetslivsinriktad rehabilitering och insatser från sjukvården och Försäkringskassan, innan de kan delta i aktiviteter inom aktivitetskravet. Även klienter som beviljas försörjningsstöd i avvaktan på annan ersättning bör kunna undantas från aktivitetskravet.

Synpunkter på bedömning, planering och tidsmässig omfattning

Att socialnämnderna ges rådighet att bedöma aktivitetsförmågan är positivt. För att nå en likvärdighet inom och mellan kommunerna ser Göteborgs Stad att det finns behov av vägledning och stöd på nationell nivå i hur aktivitetsförmågan ska bedömas. Bedömningarna av den enskildes förmåga att delta och vilken aktivitet som den enskilde lämpligast anvisas att delta i, kommer att kräva betydande resurser från kommunerna. Stöd och samordning gällande individer som är sjuka och saknar sjukpenninggrundande inkomst behöver förbättras och utvecklas. Kommunerna kan annars tvingas ta ett

oproportionerligt stort ansvar för utredning, bedömning av förmåga och rehabilitering för målgrupper där också andra huvudmän har ett ansvar, som till exempel hälso- och sjukvården.

I promemorian föreslås ingen borte gräns för hur länge en aktivitet inom aktivitetskravet ska pågå. Göteborgs Stad bedömer att det riskerar att skapa en otydlighet för både deltagare och de kommunala verksamheter som ska tillhandahålla insatser. Det kan finnas risker för inlåsningseffekter för individerna och antalet individer med aktivitet på de kommunala arbetsplatserna kan öka om inte deltagarna går vidare till arbete och självförsörjning eller andra insatser.

Utredningen föreslår att socialnämnden ska upprätta en individuell plan för insatserna till den enskilde individen. Göteborgs Stad vill framföra att det bör framgå av förslaget att handlingsplanen så långt som möjligt ska upprättas i samverkan med den berörda individen. Det är också önskvärt att kartläggning och plan görs i samverkan mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen.

Den föreslagna rätten till sommaruppehåll på fyra veckor bedömer Göteborgs Stad är positiv ur ett barnperspektiv. Det behöver dock förtydligas vilka krav som ska ställas på individen gällande att vara aktivt arbetssökande under de veckorna och hur rätten till bistånd ska bedömas. Detta gäller i synnerhet individer utan barn.

Ansvarsfördelningen mellan stat och kommun behöver tydliggöras

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att det finns ett behov av att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommun och stat på det arbetsmarknadspolitiska området. Förslaget om aktivitetskrav innebär stora risker för en fortsatt otydlig ansvarsfördelning mellan stat och kommun, och medför att kommunerna får ett ökat ansvar för arbetslösa med stort behov av stöd. Arbetsförmedlingen behöver få förutsättningar att utföra sitt uppdrag för att motverka att individer med behov av myndighetens insatser enbart hänvisas till socialtjänsten och aktivitetskravet. Det är av stor vikt att Arbetsförmedlingen utformar sina insatser så att de möter arbetssökande med hänsyn till aktuella utbildnings- och språknivåer, samt att insatserna åtföljs av adekvat stöd för att möjliggöra fullföljande. Kommunens roll bör förbli kompletterande och inte ersätta Arbetsförmedlingens ansvar och insatser.

Synpunkter på förslag om samverkan och informationsöverföring

Samverkan mellan kommunerna och Arbetsförmedlingen har under flera år haft vissa brister. I promemorian hänvisas till Arbetsförmedlingens satsning på digitalisering och geografiskt oberoende tjänster, myndighetens omorganisationer och nedläggningar av lokala arbetsförmedlingskontor samt osäkerhet inom myndigheten om de juridiska möjligheterna till samverkan till följd av den ökade användningen av anskaffade tjänster. En välfungerade samverkan med Arbetsförmedlingen är enligt Göteborgs Stads bedömning en förutsättning för att aktivitetskravet ska fungera, både för individen och för de kommunala verksamheter som berörs av aktivitetskravet.

Göteborgs Stad delar inte utredningens bedömning att behovet av samordning är betydligt mer begränsat gällande individer som är aktuella för insatser hos Försäkringskassan och hälso- och sjukvården, jämfört med Arbetsförmedlingen. Många individer med försörjningsstöd är sjukskrivna, saknar arbetsförmåga, har (eller borde ha) sjukersättning eller har arbetshinder på grund av fysisk eller psykisk ohälsa. För att dessa individer ska

komma i arbete och bli självförsörjande krävs samordnade insatser där också dessa aktörer medverkar.

När det gäller behovet av informationsdelning är det av stor vikt att socialnämnden på ett effektivt sätt kan ta del av Arbetsförmedlingens uppgifter som är relevanta för att kunna göra en bedömning av tillämpningen av aktivitetskravet. Enligt Göteborgs Stad saknas det anledning att göra skillnad mellan vilka uppgifter som skulle kunna lämnas mellan Arbetsförmedlingen och socialnämnden avseende exempelvis personernas stödbehov. Det framgår inte att socialnämnden ska kunna få uppgifter om samtliga delar av handlingsplanen hos Arbetsförmedlingen, vilket skulle kunna underlätta utformningen av den kommunala insatsen. Däremot har Arbetsförmedlingen på begäran möjlighet att ta del av omfattande information från socialnämnden om hur det går för personen utifrån att det bedöms vara nödvändigt för att bedöma fortsatt behov av insatser och stöd. Hos socialnämnderna råder en starkare sekretess för uppgifterna än hos Arbetsförmedlingen. I utredningen konstateras dessutom att det primära är att socialnämnderna får tillgång till information från Arbetsförmedlingen för att kunna beakta eventuella insatser från förmedlingen och vid behov anpassa aktiviteterna enligt aktivitetskravet till dessa. Enligt Göteborgs Stads bedömning kommer det att kunna bli fråga om ett omfattande informationsutbyte, som även kan komma att röra känsliga uppgifter kring personernas stödbehov.

Det behöver konkretiseras hur informationsutbytet ska gå till och övervägas om inte socialnämnderna ska ha motsvarande möjlighet som Arbetsförmedlingen har att ta del av hur det går för individerna hos den andra parten.

Avseende behov av informationsutbyte mellan socialnämnden och Försäkringskassan och regionens hälso- och sjukvård bedömer Göteborgs Stad, utifrån vad som anförts om behovet av samordning, att även detta kommer att öka med hänsyn till målgruppen och att det då inte är rimligt att handläggningen ska ske manuellt genom direktkontakt. Utifrån såväl effektivitet som kostnadsaspekter för handläggningen borde säkra digitala lösningar kunna tas fram även för det informationsutbytet.

Synpunkter på förslaget om sanktionsavgifter

Kommunerna och SKR har efterfrågat att kommunerna ska få bättre förutsättningar att erbjuda arbetsmarknadsinsatser för att stödja arbetslösa kommuninvånare till arbete, vilket borde tala för att kommunerna har för avsikt att genomföra det nya uppdraget. Utfärdandet av en sanktionsavgift bidrar inte till socialnämndens möjligheter att tillhandahålla aktiviteter. Bra stöd till kommunerna gällande implementering och tillämpning av aktivitetskravet kan få en större effekt av införandet än en sanktionsavgift.

Synpunkter på utredningens förslag att socialnämnden ska redovisa uppgifter till IVO

Kommunerna lämnar idag uppgifter om försörjningsstödstagare till Socialstyrelsen. Denna rapportering föreslås utökas med uppgifter utifrån aktivitetskravet. Socialstyrelsen och IVO behöver samverka kring vilka uppgifter som inhämtas och på vilket sätt IVO ska kunna ta del av dem så att det blir både ändamålsenligt och resurseffektivt.

Ett utökat och resurskrävande uppdrag för kommunerna

Förslaget om aktivitetskrav kommer att innebära ett utökat uppdrag för kommunerna. Även om Göteborgs Stad redan tillhandahåller insatser som ligger i linje med förslaget, behöver ytterligare aktiviteter utvecklas och genomföras. Förändringen kommer att ställa stora krav på samverkan mellan förvaltningar inom staden såväl som med Arbetsförmedlingen och andra aktörer. Göteborgs Stad bedömer att administrationen kommer att öka av flera anledningar: individuella planer ska upprättas och kommuniceras, information om deltagande i olika aktiviteter ska rapporteras och samordnas och individuella scheman med olika aktiviteter ska läggas. Administrationen sker i olika verksamhetsstöd beroende på vilken aktör som har ansvar. Även regelbunden rapportering och redovisning till statliga myndigheter är resurskrävande.

Synpunkter på utredningens alternativa förslag

Det alternativa förslaget innebär att målgruppen begränsas på så sätt att den som deltar i aktiviteter hos Arbetsförmedlingen inte ska omfattas av aktivitetskravet. Detta gäller även om individen inte har aktiviteter hos Arbetsförmedlingen på heltid. Göteborgs Stad bedömer att den begränsningen skulle medföra att en stor andel av försörjningsstödstagarna, som bedömts ha behov av ytterligare insatser för att nå självförsörjning, inte kommer kunna få det för att de samtidigt har insatser på deltid från Arbetsförmedlingen. Det sänder dessutom motstridiga signaler att deltagare i Arbetsförmedlingens aktiviteter ska omfattas av lägre krav på sysselsättning än andra individer med försörjningsstöd.

Angränsande lagförslag som påverkar

Reformen som föreslås är omfattande och kommer att innebära utmaningar för flera av stadens nämnder. Göteborgs Stad bedömer att förslagen kommer att påverka nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, men även övriga nämnder vars verksamheter behöver tillhandahålla arbetsplatsförlagda aktiviteter. Störst utmaning väntas reformen få för socialnämnderna som kommer att få ansvar för bedömning och handläggning i individärenden samt rapportering och redovisning till IVO och Socialstyrelsen. Lagstiftningen föreslås träda i kraft vid halvårsskiftet 2026. Detta kommer att vara ett år efter att den nya socialtjänstlagen har börjat gälla, som kommer att ställa krav på omställning av arbetet i socialtjänsten.

Göteborgs Stad bedömer att om de förändringar som föreslås i utkastet till lagrådsremiss Skärpta krav i sfi träder i kraft, kan det innebära att en del av målgruppen för aktivitetskravet inte kommer att ha rätt att delta i sfi. Det kan få till följd att kommunerna behöver utöka med andra aktiviteter inom aktivitetskravet för att kunna tillhandahålla sysselsättning på heltid. Även andra pågående utredningar som berör rätten till ekonomiskt bistånd som ska redovisas under våren, bedömer Göteborgs Stad kan få en påverkan på hur många som faktiskt kommer att omfattas av aktivitetskravet. Det är därför svårt att i nuläget göra en bedömning av antalet individer som staden ska tillhandahålla aktiviteter för.

Göteborgs Stad bedömer att det krävs full finansiering

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning att förslaget innebär ett nytt åtagande för kommunerna och att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas. Utredningen presenterar en beräkning av kostnaderna, men redovisar inga skarpa förslag om statens kostnadsersättning till kommunerna. Göteborgs Stad anser att finansieringsprincipen behöver följas fullt ut för att kommunerna ska ha förutsättningar att genomföra det nya åtagandet.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Jenny Broman (V) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan samt avslag på yrkande från M, D, L och KD den 7 mars 2025 (bilaga A).

Axel Josefson (M) yrkar att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som framgår av yrkande från M, D, L och KD den 7 mars 2025 (bilaga A) samt avslag på yrkande från V, S och MP (bilaga B).

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Viktoria Tryggvadottir Rolka (S), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jenny Bromans yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Axel Darvik (L) och tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med sju röster mot sex att bifalla Jenny Bromans yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Martin Wannholt (D), Axel Darvik (L) och tjänstgörande ersättaren Nina Miskovsky (M) reserverade sig mot beslutet.

Jörgen Fogelklou (SD) reserverade sig mot beslutet.

Jörgen Fogelklou (SD) antecknade som yttrande en skrivelse från den 11 mars 2025 (bilaga C).

Emmyly Bönfors (C) antecknade följande till protokollet: Centerpartiet hade ställt oss bakom tjänsteutlåtandet om vi hade fått rösta.

Göteborg den 12 mars 2025
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Yrkande angående – Remiss från Socialdepartementet - Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen antar skrivelsen i detta yrkande som Göteborgs stads svar på remissen

Yrkandet

Vi menar att förslaget på remissvar, enligt tjänsteutlåtandet, är för skeptiskt till fördelarna med krav på sysselsättning. Att ställa krav är att bry sig och en bra väg för att skapa meningsfullhet och en väg till självförsörjning.

Remissvar från Göteborgs stad:

”Göteborgs Stad ställer sig positiv till förslaget om aktivitetskrav inom försörjningsstödet (Ds 2024:29). Vi delar bedömningen att tidig och tydlig aktivering bidrar till att bryta passivitet, underlätta inträde på arbetsmarknaden och skapa större likvärdighet i landet. Samverkan mellan kommunen och Arbetsförmedlingen är avgörande för att undvika parallella eller otillräckliga insatser och i stället ge individen en sammanhållen kedja av stöd. För att uppnå ökad självförsörjning krävs också att insatserna är individuellt anpassade, har en tydlig koppling till arbetsmarknads- eller utbildningsspår och inte enbart blir en ”förvaring”. Det är viktigt att aktivitetskravet är ett komplement till andra psykosociala insatser från socialtjänsten eller andra myndigheter. Aktivitetskravet kan för personer med komplex problematik ge en grundstruktur och sammanhang som i sig självt är välgörande. Vidare är det viktigt att barnperspektivet säkras, exempelvis genom god tillgång till barnomsorg. Sammantaget anser Göteborgs Stad att ett välutformat aktivitetskrav med långsiktig finansiering kan stärka både den enskildes möjlighet till egen försörjning och kommunens arbete för ökad delaktighet och integration.”

Yrkande angående remiss från Socialdepartementet - Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29)

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

1. Göteborgs Stads yttrande över remissen Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29) justeras i enlighet med förslaget i detta yrkande.
2. I övrigt bifalla stadsledningskontorets förslag till beslut.

Yrkandet

Vi tycker att förslaget till svar från stadsledningskontoret i flera delar fungerar väl, men vi anser att förslaget från utredningen bör avstyrkas i sin helhet. Vi föreslår därför att svaret till yttrande justeras enligt nedan.

Följande inledande stycket utgår:

Göteborgs Stad tillstyrker det huvudsakliga förslaget och avstyrker det alternativa förslaget. Staden är positiv till att ett aktivitetskrav införs och delar utredningens bedömning om vikten av att bryta passivitet så tidigt som möjligt för att individen inte ska riskera ett långt utanförskap. Göteborgs Stad genomför redan idag kommunala arbetsmarknadsinsatser och ställer sig positiv till att dessa kan ingå i aktivitetskravet. Dock ser staden vissa brister i utredningen och avstyrker några av förslagen. Dessa bedömningar redovisas nedan

Ersätts med:

Göteborg Stad avstyrker samtliga förslag i utredningen. Redan idag finns möjligheter för kommuner att ställa krav på deltagande i kompetenshöjande verksamhet för mottagande av försörjningsstöd och Göteborgs Stad genomför redan idag kommunala arbetsmarknadsinsatser.

Vi delar förslagets intention, att det är positivt att bryta passivitet hos personer som erhåller försörjningsstöd. Vi ser positivt på att försörjningsstödsstagare aktivt försöker ta sig till egen försörjning och det är viktigt att den enskilde ställer sig till arbetsmarknadens förfogande och gör aktiva insatser för att komma ut i arbete. Det är positivt för den enskilde som stärker sin egenmakt och förbättrar förutsättningarna för att

leva ett gott liv, det bidrar till samhället och upprätthåller såväl allmänhetens betalningsvilja till- och legitimiteten i socialförsäkrings- och trygghetssystemen.

Vi ställer oss tveksamma till att förslaget kommer leda till att fler personer kommer i en stadigvarande egenförsörjning. Såsom förslaget är utformat finns risk för negativa konsekvenser för både enskilda och kommunerna.

För den enskilde bidrar förslaget, i sin utformning, till ytterligare skuldbeläggande av den enskilde som kan ha både långvariga och komplexa behov av stöd från socialtjänsten och andra samhällsaktörer. Socialtjänstens ekonomiska bistånd är samhällets yttersta skyddsnät och ett aktivitetskrav riskerar att utesluta personer som inte har förmåga att leva upp till kraven och därigenom försätta individer och familjer i en nödsituation. Särskilt negativa konsekvenser kan detta få för barn. Det Finanspolitiska rådet har konstaterat att individens drivkrafter att komma i egenförsörjning redan är starka och att fokus för att öka graden av egenförsörjning bör ligga på verksam arbetsmarknadspolitik.

Förslagets karaktär innebär en tydlig ansvarsförskjutning på det arbetsmarknadspolitiska området, från stat till kommuner och enskilda. Det medför att kommunerna får ett ökat ansvar för arbetslösa med stort behov av stöd. Regeringen har en central roll i att skapa fungerande vägar till jobb genom utbildning, arbetsmarknadsinsatser och en stark välfärd.

Att följande rubrik utgår:

Göteborgs Stad avstyrker förslaget om sanktionsavgifter

Och ersätts med:

Synpunkter på förslaget om sanktionsavgifter

Att följande rubrik utgår:

Göteborgs Stad avstyrker utredningens förslag att socialnämnden ska redovisa uppgifter till IVO

Och ersätts med:

Synpunkter på utredningens förslag att socialnämnden ska redovisa uppgifter till IVO

Samt att följande rubrik utgår:

Göteborgs Stad avstyrker utredningens alternativa förslag

Och ersätts med:

Synpunkter på utredningens alternativa förslag

Yttrande angående – Remiss från Socialdepartementet Aktivitetskrav inom försörjningsstödet - för arbete, egenförsörjning och nationell likformighet (Ds 2024:29)

Sverigedemokraterna anser att aktivitetskrav inom försörjningsstödet är en nödvändig åtgärd för att motverka passivitet och långvarigt bidragsberoende. Det är av största vikt att tydliga krav ställs på individer som erhåller ekonomiskt bistånd, för att uppmuntra till egenförsörjning och stärka arbetslinjen. Samtidigt anser vi att det finns behov av skärpningar i förslaget för att ytterligare säkerställa att skattebetalarnas pengar används ansvarsfullt och effektivt.

Stöd för aktivitetskrav och bredare möjligheter för arbetsförlagda insatser

Begränsningen av arbetsplatsförlagda aktiviteter till enbart kommunal förvaltning är problematisk. För att maximera nyttan av aktivitetskravet bör det vara möjligt att inkludera arbetsplatser inom näringslivet, ideella organisationer och sociala företag. Det ökar effektiviteten i insatserna och stärker övergången från bidrag till arbete.

Individer som får försörjningsstöd ska delta i meningsfulla aktiviteter, med arbetsuppgifter som förbereder individen för reguljärt arbete. Samtidigt måste systemet vara utformat på ett sådant sätt att det inte konkurrerar med ordinarie arbetstillfällen eller skapar undanträngningseffekter för andra grupper, exempelvis personer med funktionsnedsättning som har subventionerade anställningar.

Tydligare ansvarsfördelning

Vi anser att staten måste ta ett tydligare grepp över arbetsmarknadsåtgärder och att kommunerna inte ska tvingas bära en oproportionerlig del av kostnaden och ansvaret för individer som borde omfattas av statliga insatser.

Vidare ser vi ett behov av ökad samverkan och informationsutbyte mellan myndigheter, inklusive Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen, för att säkerställa att personer inte hamnar mellan olika system. Digitala lösningar för informationsdelning bör utvecklas för att effektivisera handläggningen och minimera risken för fusk och dubbelbidrag.

Sanktionsavgifter för kommuner

Fokus bör ligga på att ge kommunerna rätt förutsättningar och resurser att genomföra insatserna snarare än att bestraffa dem ekonomiskt. Staten behöver ta ansvar för att implementeringen av aktivitetskravet fungerar genom att tillhandahålla finansiering och stöd.

Full finansiering och ökat fokus på återvändande

Staten ska stå för de kostnader som aktivitetskravet medför för kommunerna. Samtidigt menar vi att det är viktigt att prioritera resurserna till de individer som har en reell möjlighet att komma i arbete. För personer med mycket låg arbetsförmåga, exempelvis på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning, bör andra lösningar övervägas, och resurserna riktas dit de gör störst nytta.

För nyanlända och personer med svag koppling till den svenska arbetsmarknaden krävs ett ökat fokus på självförsörjning alternativt återvändande till hemlandet.

Försörjningsstödet ska inte utgöra en långsiktig försörjningskälla för personer som inte aktivt arbetar för att komma ut på arbetsmarknaden eller integreras i samhället.

Avstyrker det alternativa förslaget

Vi motsätter oss det alternativa förslaget som innebär att personer som deltar i Arbetsförmedlingens insatser på deltid inte ska omfattas av aktivitetskravet. Detta förslag försvagar arbetslinjen och riskerar att skapa en gråzon där individer kan kringgå kravet genom att delta i mindre omfattande åtgärder. För att försörjningsstödet ska fungera som en drivkraft till arbete måste aktivitetskravet vara tydligt och gälla alla som har arbetsförmåga.

Slutsats

Staten behöver ta ett större ansvar för att skapa förutsättningar för att aktivitetskravet ska genomföras på ett effektivt sätt samt säkerställa att kommunerna har de resurser som krävs. Samtidigt krävs mekanismer för att motverka fusk, undanträngningseffekter och passivisering.

Bidrag ska aldrig vara en långsiktig lösning. Alla individer som har någon arbetsförmåga ska arbeta för att bli självförsörjande. En skärpning av aktivitetskravet och en mer konsekvent tillämpning behövs för att bryta bidragsberoende och stärka den svenska arbetslinjen.